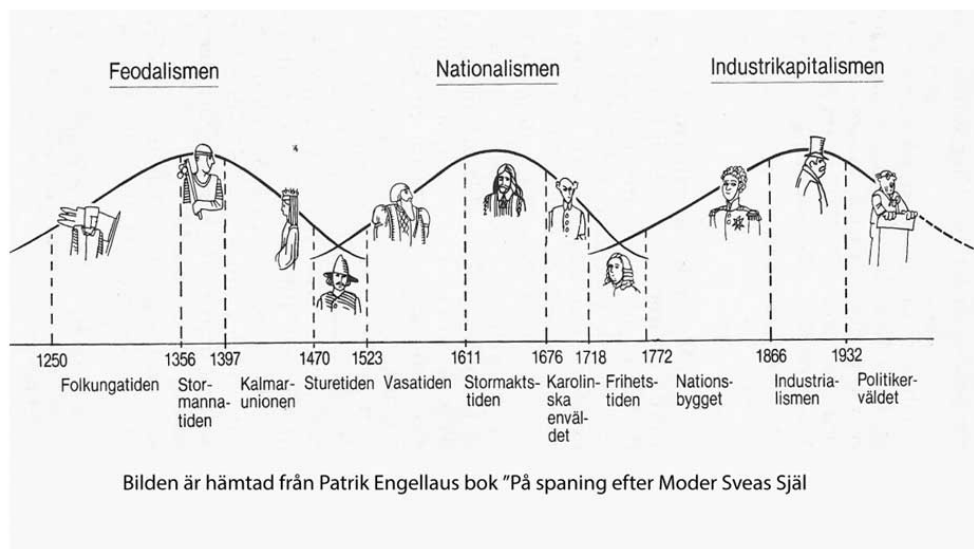

Det nödvändiga omtaget

av Bengt-Åke Wennberg

Regeringen har i dagarna gjort en hundraåttio graders kappvändning när gäller försvarspolitiken. Kanske har de lyssnat på Stefan Hedlund som den [6 februari skriver "ditt" i SvD](#) men den 10 april - efter Rysslands intåg på Krim - [skriver "datt"](#). Snabbare kappvändning får man leta efter. Den som är intresserad av Försvarspolitikens kollaps under 00-talet och alla de motsägelsefulla besluten rekommenderas att läsa Carl Bergquists övergripande redogörelse i Frivärld mars 2014.

Jag och Carl Bergquist borde alltså vara glada. Jag har, efter att som civilist följt Försvarsmaktens så kallade omriktning i mer än två decennier, och haft synpunkter på denna, äntligen "fått rätt". Jag har alltid hävdats att vi bör ha ett försvar som bör kunna matcha Ryssland. Men försvarsministern och ordföranden i Försvarsutskottet var 2013 på besök i Moskva och försäkrade oss att något sådant hot inte förelåg. Dom borde ju veta. Efter Ukraina är det andra visor. MEN

MEN jag är inte glad. Skeendet visar att vi är i en brytningstid – en sökperiod. I denna gäller det att snabbt komma fram till hur man nu skall orientera sig för framtiden. Jag är fullständigt medveten om att mitt tyckande, hur välgrundat det än är, kan kritiseras. Även om jag vet mycket om försvaret och läst det mesta som skrivits – bland annat från Krigsvetenskapsakademien och en mängd interna skrifter och utvärderingar – så är jag bara fortfarande en "tyckare" bland många.

Det är när jag inser att vi är många och att detta tyder på en obalans i vårt sätt att analysera, fatta beslut och agera som jag blir nervös. Det är inte besluten som är det farliga utan det sätt man kommer fram till dem. Det gäller inte bara försvarspolitikerna.

Sverige kan inte få regeras av "ditten och dattande" där man enväldigt anpassar politiken till vad som för tillfället verkar ge flest röster eller är populära hugskott. När det gäller de stora existentiella frågorna för Sveriges folk, Försvarsmakten, vården, omsorgen, skolan, energipolitiken och finanserna, så måste vi alla förvänta oss att det sker mer välgrundade överläggningar än så.

Det är en paradox. Visst kan mitt eget tyckande om Försvarsmakten, och alla de andra politiska frågorna, vara missriktat åt vilket håll jag än tycker – men jag kan trots detta inte lämnas utanför. Det handlar därför inte om att mitt tyckande skall styra själva beslutet. Hur mycket jag än själv, eller vem som helst av oss, vet så vet vi ändå, var och en av oss, för lite om dessa svåra existentiella frågor.

Det handlar därför inte om att jag har rätt eller fel eller om jag har rätt att påverka besluten. Det handlar om att jag skall kunna känna att jag kan lita på att de åtgärder som görs och att de beslut som fattas är väl underbyggda, sansade och förankrade i folkviljan.

Kappvändningar på etthundraåttio grader eller motsägelsefulla besked skapar inte en sådan tillit. Den som av olika skäl blir ansvarig för sådana beslut och åtgärder kan inte tillåtas utgå enbart från vad denne själv tycker är "bäst". Politiska beslut och åtgärder måste bygga på inkludering av oss alla.

Äntligen har jag i min hand fått en bok som håller med mig om just detta. Det är statsvetarna Daron Acemoglu och James A Robinson som skrivit den. Boken heter ["The origins of Power, Prosperity and Poverty - Why Nations Fail"](#). Författarna målar i breda färger för att beskriva vad som enligt deras

uppfattning skiljer ett politiskt system som får framgång från ett som misslyckas.

De jämför i förordet Egypten med USA. De skriver att det som hållit det egyptiska folket tillbaka är att de varit medborgare i en stat i vilken de inte kunnat använda den talang, den ambition, den påhittighet och den utbildning de har. De sitter som i ett fängelse. Denna vanmakt har politiska rötter. Alla ekonomiska begränsningar det egyptiska folket möter härrör från det sätt med vilken den politiska makten utövas. Makten är förankrad i en liten elit som styr enligt sina egna idéer.

Acemoglu och Robinson konstaterar att skillnaden ligger i att det politiska systemet i de framgångsrika länderna en gång i tiden varit "inkluderande" medan de politiska systemen i de fattiga länderna under kritiska skeden varit auktoritära och exkluderande. I de fattiga länderna har en elit kommit att styra. Eliten har därmed kommit att tro att framgången berott på deras egen överlägsna intelligens, kraft och kunnighet. De "andra" behöver man inte bry sig om.

Historien visar att detta tänkande alltid misslyckats. *Framgången uppstår först när det politiska systemet är inkluderande*. Men historien visar också att framgången lätt leder till stagnation och då är det dags för en ny omvälvning. Se exempelvis Patrik Engellaus bok "På spaning efter Moder Sveas själ".

Ytligt sett kan man därför, som många invånare i östra Ukraina nu gör, tycka att det är bättre att bli styrd av en kunnig elit och en kraftfull härskare, som exempelvis Putin, än att vara beroende av en svamlande, fördomsfull och oenig samling människor som den som man tror finns i parlamentet i Kiev.

När Ukrainas regering sätter in trupper för att återta ockuperade myndigheter kan Putin anklaga dem för att låta sina soldater angripa det egna folket. Plötsligt har han vänt upp och ner på spelet. Det är för oss förvirrande och motsägelsefullt. Reportrarna vet inte vad de skall säga. Diktatorn blir demokratisk och demokratin blir diktatorisk. Ingen av oss tycks riktigt ha fattat den egentliga skillnaden mellan inkluderande förändringar och auktoritära.

Acemoglu och Robinson försöker visa skillnaden genom att beskriva skillnaderna i staden Nogales som delas av ett stängsel. På ena sidan finns Nogales, Arizona i Santa Cruz County i USA. På andra sidan ligger Nogales, Sonora och är en del av Mexico. På den ena sidan rikedom och välfärd och på den andra sidan fattigdom, rädsla och kriminalitet. Samma symboliska

gräns pratas det nu om mellan öster och väster i Ukraina. Ingen i våra massmedia har riktigt kunnat precisera skillnaden. MEN

Kanske kan Du och jag trots allt vara överens om att vi inte vill ha regeringar som mutar sina väljare med förmåner och belöningar och fagra ord för att själva kunna behålla sina politiska privilegier och för att få möjlighet att på oss medborgare tillämpa sina egna älsklingsfantasier om den bästa av världar. Nu har vi i Sverige provat både socialism och nyliberalism. Ingen gillades av alla och båda var bra en tid men visade sig gå i stå. Nu är vi där igen. Därför denna förvirring och detta "hit och dit" - tänkande.

Vi vill inte i Sverige ha hundraåttio gradiga kappvändningar. Vi vill kunna lita på att beslut och åtgärder bygger på våra gemensamma erfarenheter, på sunda och välgrundade resonemang och på realistiska antaganden. Det verkar därför vara dags för ett **OMTAG** för att omskapa ett svenskt samhälle som med tiden förlorat sin fräschör och blivit allt mer auktoritärt.

Hur skulle detta kunna gå till?

Det finns goda exempel. F W de Klerk i Sydafrika trodde på apartheid men kom så småningom till insikten att systemet hade nått vägs ände och frigav Nelson Mandela. Gorbatsjov var en troende kommunist men förstod att systemet höll på att förstöra sig självt och införde glasnost. Den tongivande läkaren på Sätters sjukhus Göran Källberg förstod att Sture Bergwall hade gjorts till narkoman av alla mediciner och avgiftade honom. Sedan var ingenting sig likt.

Ingen av dessa personer blev särskilt uppskattade. De blev snarare bespottade och hånade. Men de gjorde storverk. Vi måste nu i Sverige, för att citera Tage Danielsson, släppa fångarna loss och hoppas på att någon av våra fångvaktare deklarerar att "Nu är det vår".

<https://www.bengtharry.me/?p=2181>